

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Uw kenmerk :
Uw brief van :
Behandeld door :
Doorkiesnummer :

Zaaknummer :
Documentnummer :
Bijlagen :
Heinkenszand, 16 juni 2025

Onderwerp: Reactie op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales

Geachte mevrouw, heer,

Wij namen kennis van het document 'concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-MER locatiestudie twee nieuwe kerncentrales' (hierna cNRD) van 16 mei 2025. In de cNRD zijn het waarom, de nut en noodzaak, de doelstellingen en onderzoekscriteria van twee nieuwe kerncentrales helder uiteengezet. Wij bedanken u voor het zorgvuldige proces dat u doorloopt, waarin wij ambtelijk en bestuurlijk goed zijn ingelicht. Ook informeerde u onze inwoners via een webinar op 21 mei 2025 en een informatiebijeenkomst op dinsdag 26 mei 2025 in Heinkenszand.

Beknorte samenvatting van onze reactie

Hieronder geven wij een beknopte samenvatting van onze reactie. Deze punten lichten wij vervolgens uitgebreider aan u toe.

- De toelichting op de selectie van zeven mogelijke locaties voor twee nieuw te bouwen kerncentrales, de uitleg over de methodologie en de MER-criteria zijn helder beschreven.
- Wij vragen u te zorgen voor een compleet en actueel overzicht van autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten waarmee rekening moet worden gehouden.
- Benader de optelsom van de grootschalige energieprojecten in Zeeland en specifiek in Borsele, integraal. Alleen dan zijn weloverwogen keuzes voor geschikte locaties voor grootschalige energieprojecten, inclusief de bouw van twee nieuwe kerncentrales, mogelijk.
- Bij het veiligheidsaspect 'extreme weersomstandigheden' missen wij het sub-criterium '(extreme) droogte'. De impact van (extreme) droogte op het functioneren van het koelwatersysteem moet meegenomen worden.
- Neem de kwetsbaarheid van de huidige Zeeuwse infrastructuur mee als een gegeven/feit.
- Het Slogebied is het gebied met cumulatief (opgeteld) de meeste risico's van heel Nederland. Wij maken ons dan ook zorgen over de risico's van de omliggende risicovolle bedrijven en gevaarlijke stoffenroutes voor de nieuwe kerncentrales. Een calamiteit bij het ene bedrijf kan leiden tot een volgende reactie (domino-effect) bij andere bedrijven. Om in kaart te brengen

wat de mogelijke domino-effecten zijn is het nodig aanvullende aandachtsgebieden van omgevingsveiligheid mee te nemen.

- Beperk het onderzoek naar omgevingsveiligheid niet alleen tot de gebruiksfase van de nieuwe kerncentrales, maar breidt dit uit door ook de bouwfase mee te nemen in dit onderzoek.
- Ook vragen wij bij omgevingsveiligheid aandacht voor de lopende en toekomstige energietransitie-ontwikkelingen, met bijbehorende risico's.
- Betrek de Borselse Voorwaarden en de bevindingen uit het Impactrapport bij het opstellen van de Integrale Effecten Analyse. Geef ons inzicht in en laat ons meedenken over de uiteindelijke afwegingskaders voor de ontwerp-locatiekeuze.
- Er is een overlegstructuur opgezet voor het leggen van de ruimtelijke puzzel in Zeeland. Hierin werken de gemeenten Borsele, Vlissingen en Terneuzen, de Provincie Zeeland en het ministerie van Klimaat en Groene Groei intensief samen. Neem de uitkomsten ook mee als beslisinformatie in de IEA en gebruik ze om maatregelen te nemen die nadelige effecten beperken of bijdragen aan de versterking van onze leefkwaliteit.
- Om voor dit impactvolle project te kunnen komen tot een goed onderbouwd locatiebesluit, moeten alle relevante feiten en effecten, en daarmee dus ook de verschillen tussen de technologieën, in beeld gebracht worden.
- Als nieuwbouw van kerncentrales met zich meebrengt dat aanvullende energie-infrastructuur nodig is, dan moet deze ondergronds worden aangelegd.
- Wij vragen aandacht voor het beperken van verdere vertraging op dit dossier.

Positie gemeente Borsele, de Borselse Voorwaarden en het Impactrapport

Voordat wij inhoudelijk ingaan op de cNRD brengen wij graag onze positie, de Borselse Voorwaarden en het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" onder uw aandacht.

Onze positie: wij gaan niet over waar, wel over hoe

Voor de bouw van twee kerncentrales gaat u voor zeven locaties een Plan-MER locatiestudie uitvoeren. Eén van deze locaties, EPZ-noord, is gelegen op ons grondgebied.

Als gemeente Borsele gaan wij niet over de keuze waar de twee nieuwe kerncentrales moeten komen, maar wel over hoe ze er komen als u kiest voor de locatie EPZ-Noord. Wij stelden onszelf tot doel om in goed overleg met onze inwoners ervoor te zorgen dat de landelijke opgaven in de energietransitie leiden tot een versterking van de leefkwaliteit in de gemeente Borsele. Daarbij kijken wij nadrukkelijk niet alleen naar de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales, maar naar (de optelsom van) alle grootschalige energieprojecten die op onze gemeente afkomen. Daarom vragen wij in deze reactie wederom aandacht voor een integrale benadering en afweging.

De Borselse Voorwaarden en het Impactrapport

Samen met onze inwoners stelden wij de Borselse Voorwaarden op. In uw reactienota op het document 'Voornemen en voorstel voor participatie nieuwbouw kerncentrales' (hierna VenP) geeft u aan deze voorwaarden in het verdere proces zeer serieus te nemen. Wij zijn verheugd dat te lezen en waarderen het zeer dat de Borselse en Zeeuws Voorwaarden concrete afspraken opleveren voor het Rijk-Regiopakket.

Inmiddels is in opdracht van de provincie Zeeland en ons ook het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" opgesteld. Op basis van nieuwe inzichten, referentieprojecten, interviews en deskresearch is een analyse gemaakt van de mogelijke impact van de bouw van twee nieuwe kerncentrales op de locatie EPZ-noord. Hierbij is ook rekening gehouden met de overige

ontwikkelingen van de grootschalige energietransitie. Dit rapport geeft een eerste beeld van de mogelijk te ervaren overlast, de te benutten kansen en de vervolgonderzoeken die nodig zijn. Het Impactrapport kunt u raadplegen via [impactrapport-bouw-kerncentrales-borssele-lasten-en-lusten-in-balans.pdf](#). Wij zijn van mening dat een aantal Borselse Voorwaarden en onderdelen uit het Impactrapport belangrijke bouwstenen en/of uitgangspunten zijn voor het opstellen van de Integrale Effecten Analyse (hierna IEA). Verderop in deze reactie gaan wij hier nog nader op in.

Reactie op de cNRD

De gehanteerde opbouw in de cNRD is duidelijk en begrijpelijk. De toelichting op de selectie van zeven mogelijke locaties voor twee nieuw te bouwen kerncentrales, de uitleg over de methodologie en de MER-criteria voor het onderzoek van deze locaties zijn helder beschreven. Wij hebben nog wel enkele punten die wij onder uw aandacht willen brengen.

Referentiesituatie en autonome ontwikkelingen (hoofdstuk 5)

De optelsom van projecten integraal benaderen

In onze reactie op het VenP én in andere projectprocedures vragen wij steeds aandacht voor de optelsom van grootschalige energieprojecten in Zeeland en specifiek in Borssele. Een compleet en integraal beeld van de toekomstige omgevingssituatie van Borssele is voor ons van groot belang. Alleen dan zijn weloverwogen keuzes voor geschikte locaties voor grootschalige energieprojecten, inclusief de bouw van twee nieuwe kerncentrales, mogelijk. De ruimte is schaars en kan maar één keer uitgegeven worden. Uiteindelijk gaat het voor onze gemeente en onze inwoners om de opgetelde effecten op landschap, milieu en leefbaarheid.

Sloegebied (paragraaf 5.1)

In deze paragraaf beschrijft u de autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten in het Sloegebied waarmee u rekening houdt. Helaas constateren wij dat de stand van zaken van een aantal Rijksprojecten niet actueel is. Daarnaast is een aantal Rijksprojecten die al in procedure zijn niet genoemd. Wij vroegen hier al in maart/april 2025 aandacht voor en reikten hierover informatie aan. De informatie in deze paragraaf is dus niet volledig en deels achterhaald. Zo is de hoogspanningsverbinding Borssele–Rilland al eind april 2025 volledig in gebruik genomen. Ook wordt het project ‘Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied’ niet als zelfstandig project genoemd, maar wordt kort genoemd onder ‘Aanlandingen wind op zee’. Waarbij gesteld wordt dat de ruimtelijke procedure hiervoor al gevoerd is en er gestart is met de bouw. Dit is onjuist. Daarnaast missen wij onderstaande lopende Rijksprojectprocedures en raakvlakprojecten:

- Hoogspanningsverbinding 380 kV Zeeuws-Vlaanderen
Dit is een nieuw aan te leggen 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen de hoogspanningsverbinding Borssele-Rilland en een nieuw hoogspanningsstation op het grondgebied van Terneuzen. Alle in de cNRD opgenomen tracés ten noorden van de Westerschelde liggen op het grondgebied van onze gemeente. In de voortgangsbrief kernenergie aan de Tweede Kamer van 16 mei, noemt de minister dit project samen met Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) en de nieuwbouw van de kerncentrales de drie grootste nationale energieprojecten en -programma's in Zeeland. Ze werken op elkaar in en hebben gezamenlijk impact. Daarom wil het kabinet voor deze drie energieprojecten en programma's op basis van een integraal beeld besluiten nemen over locaties en tracékeuzes.
- Waterstofnetwerk Zuidwest Nederland
Dit waterstofnetwerk gaat de industrieclusters Zeeland (havengebied North Sea Port, waaronder het Sloegebied) verbinden met België en met de industrieën in de haven van

Moerdijk en het landelijke netwerk. Het is een belangrijke schakel voor de import, productie, opslag en transport van waterstof, zowel regionaal als (inter)nationaal. Het tracé van dit waterstofnetwerk doorkruist onder meer de gemeente Borsele en loopt tot in het Sloegebied. De Notitie Reikwijdte en Detailniveau hiervoor is al vastgesteld.

- Zeeland Energy Terminal

In het VenP voor deze LNG-terminal zijn onder meer de havens binnen het Sloegebied aangewezen als zoekgebied voor de op- en overslag van vloeibaar gas. Het VenP is sinds 2 mei 2025 digitaal te raadplegen, waarbij het mogelijk was voor iedereen om hierop tot uiterlijk 12 juni jl. te reageren.

- Sloerandvisie

Met onze inwoners werken wij aan een visie op de Sloerandzone. Dat is het gebied tussen het op ons grondgebied gelegen deel van het Sloegebied en de dorpen Borssele, 's-Heerenhoek, Nieuwdorp en Lewedorp. In deze visie komt te staan hoe wij dit gebied als buffer-/koppelingsgebied willen ontwikkelen. Daarbij geldt dat een uitbreiding van het havengebied of het energielandschap in de Sloerand voor ons onbespreekbaar is.

Reikwijdte en detailniveau effectbeoordeling plan-MER (hoofdstuk 6)

Beoordelingskader plan-MER (paragraaf 6.1)

Het voorgestelde beoordelingskader met een zevenpuntsschaal (van ++ tot en met --) voor alle relevante aspecten (veiligheid, niet-veiligheid en milieu) is volledig, logisch opgebouwd en robuust. Daarnaast komt het tegemoet aan meerdere Borselse Voorwaarden (1.2, 1.4, 1.5, 2.3, 3.1, 4.1, 4.4, 4.5, 6.1, 8.9 en 8.11).

Veiligheidsaspecten van de SSG-35 (paragraaf 6.2)

U benoemt de vaste beoordelingscriteria uit de SSG-35 *safety criteria*. Het gaat hierbij om effecten van de omgeving die een gevaar kunnen opleveren voor een veilige bedrijfsvoering van de kerncentrales. Bij het veiligheidsaspect 'extreme weersomstandigheden' missen wij het sub-criterium '(extreme) droogte'. De KNMI-klimaatsscenario's laten zien dat er in de toekomst steeds vaker perioden met (xtreme) droogte gaan plaatsvinden. Droogte leidt tot lagere waterstanden. Daarom moet het plan-MER ook inzicht geven in de impact van (extreme) droogte op het functioneren van het koelwatersysteem.

Milieuaspecten (paragraaf 6.3)

Bij het *milieuaspect Verkeer* staat dat het plan-MER het verwachte aantal verkeersbewegingen in de aanleg- en gebruiksfase inzichtelijk maakt. Onder andere een verkeersmodel berekent waar dit verkeer gaat rijden en welke effecten dit heeft op de verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid. Wij wijzen u erop dat de Zeeuwse infrastructuur nu al erg kwetsbaar is. Zeeland heeft een zeer beperkt aantal ontsluitingsroutes. Enerzijds zal er sprake zijn van een aanzienlijke toename van verkeersbewegingen van mensen en bouw materieel tijdens de bouw fase van twee kerncentrales. Anderzijds zal de komende decennia ook het transport van (gevaarlijke) stoffen over weg, water en spoor toenemen door nieuwe industrieën (op- en overslag van ammoniak, waterstoffabrieken) in het Sloegebied. Met een toename van verkeersbewegingen vergroot ook de kans op (grote) ongevallen. Dit kan leiden tot knelpunten bij hulpdiensten, zeker bij een grote ramp of crisis waarbij evacuatie aan de orde is. Wij verzoeken u dan ook de kwetsbaarheid van de Zeeuwse infrastructuur mee te nemen in de plan-MER.

Bij het *milieuaspect Omgevingsveiligheid* staat dat het plan-MER inzicht geeft in de bevolkingsdichtheid in contouren om de kerncentrales. De effecten van een calamiteit worden vergeleken op basis van het aantal personen in de zogenaamde 'preparatiezones' (binnen 5, 10, 20 en 100 km van de kerncentrales). Daarbij brengt het plan-MER ook in kaart welke 10^{-6} risicocontouren van omliggende bedrijven en infrastructuur relevant zijn voor de bedrijfsvoering van de kerncentrales. Alle mogelijke locaties in Zeeland voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales liggen in of zeer dichtbij een groot chemisch cluster. De Tweede Kamer heeft dit in haar recente studie naar hoog-risicolocaties ook geconstateerd en geconcludeerd. Het Sloegebied heeft cumulatief (opgeteld) de meeste risico's van heel Nederland. Wij maken ons dan ook zorgen over de risico's van de omliggende risicovolle bedrijven en gevaarlijke stoffenroutes voor de nieuwe kerncentrales. Een calamiteit bij het ene bedrijf kan leiden tot een volgende reactie (domino-effect) bij andere bedrijven, en dus ook bij de kerncentrales. Dit domino-effect is niet te bepalen met het in kaart brengen van de 10^{-6} risicocontouren. Wij vragen daarom nadrukkelijk aandacht voor een bredere kijk door ook andere aandachtsgebieden mee te nemen.

Daarnaast zijn wij van mening dat omgevingsveiligheid niet alleen in de gebruiksfase van belang is, maar zeker ook in de bouwfase. Het grote aantal aanwezige werknemers tijdens de bouwfase heeft invloed op het groepsrisico. Beperk het onderzoek naar omgevingsveiligheid niet alleen tot de gebruiksfase, maar breidt dit uit door ook de bouwfase mee te nemen in het onderzoek.

Tot slot vragen wij bij dit milieuaspect aandacht voor de lopende en toekomstige energietransitie-ontwikkelingen in de directe nabijheid van de drie Zeeuwse locaties, met bijbehorende risico's. Het havengebied van North Sea Port is ook in beeld voor andere initiatieven, zoals waterstofdragers. Veel van deze plannen zijn gerealiseerd en in gebruik tegen de tijd dat de kerncentrales in bedrijf komen. Ondanks dat er een hoge factor van onzekerheid in deze ontwikkelingen zit, kan er al wel informatie gehaald worden uit beschikbare data en onderzoeken. Wij vinden het van belang dat het plan-MER een volledig beeld geeft op omgevingsveiligheid. Dit kan alleen als ook andere (toekomstige) ontwikkelingen worden meegenomen.

De Integrale Effecten Analyse: een breder perspectief dan het plan-MER (paragraaf 6.6)

U geeft aan dat de IEA, mede op basis van het plan-MER, de informatie levert die nodig is voor het nemen van de ontwerp-Voorkeursbeslissing. De IEA bestaat uit vijf onderwerpen: milieu, omgeving, techniek, toekomstvastheid en kosten. Alleen het aspect 'milieu' is uitgebreid toegelicht in de cNRD. Zoals eerder opgemerkt komt deze uitwerking tegemoet aan meerdere Borselse Voorwaarden.

De overige Borselse Voorwaarden en de uitkomsten van het Impactrapport hebben meer betrekking op de andere vier ontwerpen van de IEA. Deze onderwerpen zijn tot onze teleurstelling niet verder uitgewerkt in de cNRD. Dat geeft ons niet de mogelijkheid om iets te vinden van de beslisinformatie die gebruikt gaat worden bij de ontwerplocatiekeuze. Als 'milieu' even zwaar meeweegt als de andere vier onderwerpen dan zouden deze logischerwijs even specifiek uitgewerkt moeten zijn. Op deze manier kan gereflecteerd worden op het volledige pakket aan beslisinformatie in plaats van op één van de vijf onderdelen.

Met name voor de thema's 'omgeving' en 'toekomstvastheid' zijn de Borselse Voorwaarden en het Impactrapport hele belangrijke bronnen. Onder 'toekomstvastheid' valt ook de integrale benadering van projecten, zoals wij in deze reactie hebben opgenomen. Het onderwerp 'omgeving' is een beschrijving van de uitkomsten van het tot dan toe gevoerde participatieproces (omgevingsvraagstukken, sociaaleconomische aspecten e.d.) en maakt inzichtelijk welke zorgen er

zijn vanuit de omgeving en in welke mate de omgeving positieve of negatieve effecten ondervindt van twee nieuwe kerncentrales. Wij vragen u daarom de Borselse Voorwaarden en het Impactrapport “Lasten en Lusten in Balans” als input te gebruiken voor de beslisinformatie voor de ontwerp-locatiekeuze. Graag zien wij in de definitieve NRD een toelichting op de beoordelingscriteria van de vier andere onderwerpen van de IEA (omgeving, techniek, toekomstvastheid en kosten). Daarnaast stellen wij het op prijs om voorafgaand aan de publicatie van het Milieueffectrapport en de IEA uitdrukkelijk geïnformeerd te worden en mee te denken over de inhoud hiervan.

Er is inmiddels een overlegstructuur opgezet voor het leggen van de ruimtelijke puzzel in Zeeland. Hierin werken de gemeenten Vlissingen, Terneuzen en Borsele, de Provincie Zeeland en het ministerie van Klimaat en Groene Groei intensief samen. Wij zijn blij dat onze herhaalde (op)roep voor een integrale benadering van alle grootschalige energieprojecten door u is opgepakt en omarmd. Zo vormen wij gezamenlijk een integrale visie voor de regio en stemmen wij initiatieven en tijdslijnen op elkaar af. Dat is in lijn met het advies van de gebiedsverbinder Raymond Knops van 18 december 2024. Wij pleiten ervoor om ook deze uitkomsten mee te nemen als beslisinformatie in de IEA. De uitkomsten kunnen ook gebruikt worden om maatregelen te nemen die nadelige effecten beperken of bijdragen aan de versterking van onze leefkwaliteit.

Aanvullende aandachtspunten

Tot slot vragen wij aandacht voor onderstaande punten. Het gaat hierbij om aan dit project gerelateerde zaken die leiden tot onzekerheid en daarmee ongerustheid bij ons en onze inwoners.

Technische haalbaarheidsstudie

In opdracht van uw ministerie zijn drie technologieleveranciers gevraagd een technische haalbaarheidsstudie (hierna THS) uit te voeren voor het terrein EPZ-noord.

De resultaten van de THS stuurde u als bijlage mee bij de voortgangsbrief kernenergie aan de Twee Kamer op 16 mei 2025. Uit de THS komt naar voren dat de ontwerpen van de technologieleveranciers van elkaar verschillen. Bij twee leveranciers moet de aanwezige waterkering verplaatst worden bij de locatie EPZ-noord. Dit is niet het geval bij de derde leverancier.

Ook het aantal werknemers op de bouwlocatie verschilt per technologieleveranciers. Bij twee leveranciers is dit ongeveer 10.000 werknemers en bij de derde is dit minder.

De keuze van de technologieleverancier heeft dus invloed op de te verwachten impact, bouwtijd en kosten op de verschillende locaties.

Uit de cNRD blijkt niet of in het plan-MER en de IEA per technologieleverancier de gevolgen voor de (ruimtelijke, sociale en economische) impact, bouwtijd en kosten opgesplitst worden of dat er slechts sprake is van een gemiddelde of niet-specifieke benadering. Wij zijn van mening dat voor een impactvol project als dit, alle relevante feiten en effecten in beeld gebracht moeten worden. Een onderbouwing die gebaseerd is op gemiddelden, waarbij grote verschillen tussen de technologieën zijn, geeft een vertekend beeld en schiet mogelijk tekort als basis voor een goed onderbouwd locatiebesluit.

Toeleidende hoogspanningstracés

In lijn met ons verzoek om vanuit een integraal beeld naar de bouw van twee nieuwe kerncentrales te kijken, vragen wij nogmaals uitdrukkelijk aandacht voor mogelijk toekomstige toeleidende infrastructuur in Zeeland als gevolg van de grootschalige energietransitie. Dit was ook onderdeel

van onze reactie op het VenP. In uw reactienota geeft u aan dat aanvullend onderzoek naar verduurzaming van industrie en netuitbreidingen plaatsvindt. In de cNRD wordt hierover niets vermeld. Voor ons blijft het essentieel dat ook het ruimtelijk inpassen van eventuele bijbehorende toeleidende infrastructuur wordt meegenomen.

U geeft in uw reactienota aan dat bij de locatiekeuze al een eerste beeld hierbij gegeven kan worden. Voor ons geldt nog steeds dat als voor de opwekking en/of aanlanding van energie aanvullende energie-infrastructuur nodig is, dat deze ondergronds moet worden aangelegd. Ook gaat onze voorkeur uit naar het lokaal gebruiken (door middel van bijvoorbeeld elektrificatie van de industrie) van de in Zeeland opgewekte energie.

Onzekerheid

Tot slot vragen wij, mede door de val van het kabinet Schoof, aandacht voor het beperken van verdere vertraging op dit dossier. De oorspronkelijke ontwerp-locatiekeuze stond gepland eind 2024. De ontwerp-locatiekeuze staat nu indicatief gepland voor medio 2026. Dat is 1,5 jaar later. Vertraging vergroot de periode van onzekerheid voor onze inwoners. “Wat betekent de komst van twee nieuwe kerncentrales voor mij?” “Kan ik nog blijven wonen waar ik woon?” “Wat zijn de gevolgen voor mijn nachtrust?” Allemaal legitieme zorgen waar een antwoord op gegeven moet worden. Dat antwoord bestaat in eerste instantie uit het maken van een ontwerp-locatiekeuze. Wij roepen u op om deze keuze niet verder uit te stellen en de onzekerheid bij onze inwoners weg te nemen.

Wij vertrouwen erop dat onze hierboven genoemde punten betreft bij de verdere procedure voor twee nieuwe kerncentrales in Nederland.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Borsele,
de secretaris, de burgemeester,